

részarányt, mert csak a megerősített vasúti teherszállítás képes a közúti balesetek számát, valamint a környezetszennyezést csökkenteni.

A közlekedési politikát pedig úgy kellene irányítani, hogy a kamionforgalom többet fizessen a közút használatáért. Ezzel párhuzamosan és ugyanakkor a vasúti teherszállítás átlagsebességét (ami jelenleg csak 27 km/óra) növelni kellene, ezáltal a vasutat vonzóbbá lehet tenni. Ehhez hozzátartozik a vasúti vonalak kétpályás kiépítése, valamint még hatékonyabb központi irányítás. Leginkább ilyen módon fog megvalósulni az LSZK-k (és ezzel összefüggően a vasúti teherszállítás) fő célja, a három „L” (Legolcsóbban, Leggyorsabban és Legrövidebben), ami biztonságot, a közutakon kevesebb zsúfoltságot és kevesebb légszennyeződés jelent, ami nagyon kívánatos cél.

IRODALOM

- CSABA A. 2001. A logisztikai szolgáltató központok helyzete. – Navigátor, 4. 20 p.
- Helyzetkép a közlekedésharmonizáció szükségességének tükrében. Logisztikai szolgáltató központok makrogazdasági szerepe a mai Magyarországon. – Tanulmány. Kidolgozta a Gazdasági Minisztérium (GM), Budapest, 2000.
- Logisztikai Szolgáltató Központ. – Kedvező befektetői lehetőségek a Bajai dunai Országos Közforgalmi Kikötőben és vonzaskörzetében, Dél-Magyarország közlekedési csomópontjában. Baja, 2001.
- MAVRÁK I. 1999. A logisztika. – Tanulmány. Praelog Kft., Szeged, 46 p.
- RUPPERT L. 2000. A közlekedéspolitikai irányvonal a logisztikai központok fejlesztésében. – Tanulmány. Közlekedés és Vízügyi Minisztérium (KÖVIM), Budapest, 62 p.
- TARNAI J. 2000. Logisztikai központok. – In: GLATZ F. et al. (szerk.): Közlekedési rendszerek és infrastruktúráik. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest. pp. 213–227.
- ZSIRAI I. 1997. Logisztikai központok. – In: CHIKÁN A. et al. (szerk.): Európai tükör. Az infrastruktúra és szolgáltatásai. – Integrációs Stratégiai Munkacsoport, Budapest. pp. 25–50.

Bora Gyula–Korompai Attila (szerk.): A természeti erőforrások gazdaságtana és földrajza. – Aula Kiadó, Bp., 2001. 428 old.

Az immár 6 milliárdos embertömegből álló földi civilizáció a harmadik évezred elejére a gazdasági fejlődésnek abba a fázisába jutott, ahol a fennmaradásának létalapját adó természeti erőforrások vésszesen nagy igénybevételnek vannak kitéve. A világgazdaságban a 20. sz. folyamán végbement igen gyors növekedési folyamat elsősorban annak volt köszönhető, hogy a különféle természeti erőforrásokat hatalmas mennyiségben, egyre szélesebb körben és sokoldalúan hasznosították. Ez a növekedés viszont ezen erőforrások pazarló, a természeti környezetet hulladékaival egyre jobban terhelő felhasználásával járt együtt. Emiatt a 20. sz. a példátlan méretű hulladéktermelés korszaka lett.

Az elmúlt évtizedekben egyfelől olyan gyorsan nőtt az igény egyes meg nem újuló erőforrások iránt, ami készleteik belátható időn belüli kimerülését vetítette előre és egyre jobban ösztönzött takarékos felhasználásukra, ill. újabb készleteik feltárására. Másfelől olyan nagy tömegű szennyezőanyag halmozódott fel a környezetben e források termelési–fogyasztási célú hasznosítása során, ami a bioszféra több pontján súlyos károkat okozott, és a környezetszennyezés a globális probléma lett.

Vajon az áhított cél, a sokat emlegetett „fenntartható fejlődés” megvalósítható-e abban a világméretű gazdaságfejlesztési gyakorlatban, ami egyensúlyt igyekszik teremteni egyrészt a zavartalan növekedést célzó beruházási tevékenység, másrészt a gazdasági növekedéshez szükséges természeti erőforrások hosszú távú biztosítását célzó erőfeszítések között, miközben gondoskodik a természeti környezet megóvásáról is? E két alapcél között feszülő tartós ellentét teszi – többek között – rendkívül időszerűvé a fogyó és megújuló természeti erőforrások gazdaságtanával és földrajzi sajátosságaival foglalkozó szakkönyvet. A témakör elméleti alapjait és gyakorlati kérdéseit egyaránt áttekintő bevezető

többől és 19 érdemi fejezetből álló mű első két fejezete (BORA Gyulától) a természeti erőforrások fogalmi meghatározását adja, majd osztályozásukkal foglalkozik. Ezt követi a fogyó erőforrások sajátosságainak bemutatása, amelynek során áttekintést kap az olvasó a gazdasági fejlődés és a természeti erőforrások között fennálló fontosabb összefüggésekről.

Közgazdasági elméleti jellegű a fogyó erőforrások gazdaságtanával foglalkozó fejezet (FORMAN Balázstól), amely először a klasszikus közgazdaságtan erre vonatkozó elméleteinek áttekintésével foglalkozik, majd a neoklasszikus eredményeinek ismertetése után a különféle rendszermodelleket vázolja fel. Ezt követően a fogyó erőforrások közgazdasági értékelésének hasznosság-elméletében, majd az erőforrások hatékony és optimális felhasználására kidolgozott modellekben mélyülhet el a téma iránt érdeklődő. A szerző viszont felhívja a figyelmet: a mégoly frappáns és gondosan kidolgozott modellek sem érvényesíthetők a gyakorlatban a működésükhöz szükséges megannyi alapfeltétel előre nem látható, sokszor rapszodikus változásai miatt.

A következő fejezetek már az egyes erőforráscsoportok sajátosságait és a gazdasági életben betöltött változó szerepüket tárgyalják. Így az *energia-fejezet* az energia-gazdaság alapjellemzőinek bemutatása után egyaránt értékeli a fosszilis és a megújuló energiahordozók jelenlegi és jövőbeni szerepét (FORMAN B.), az *ércekről*, ill. a *nemfémek ásványokról* szóló fejezet (BORA GY.) szemléletes képet nyújt ezen erőforrások világtermelésében végbemenő radikális változásokról és ennek gazdasági következményeiről.

A megújuló természeti erőforrásokkal foglalkozó fejezetblokk előtt ízelítőt kapunk gazdaságtanuk elméleti alapjaiból (FORMAN B.), majd a *termőtalajjal*, mint az egyik alapvető erőforrással kapcsolatos ismereteket a PAPP Sándor által írt fejezetből szerezhetjük meg. A különféle talajtípusok és termőképességük eltérő sajátosságainak taglalása után a témakörhöz kapcsolódóan kapunk fontos információkat a földhasznosítás és a földár alakulásának összefüggéseiről (KOROMPAI Attilától), majd a városi földhasználat különböző típusait bemutató fejezetből (BOKOR Katalintól) a területgazdálkodásról és a területértéket befolyásoló tényezőkről olvashatunk.

Az *erdőről* mint a természet kínálta fontos erőforrásról kaphatunk alapvető ismereteket az erdővagyon fogyását és pótlásának lehetőségeit egyaránt vázoló fejezetből (BÉKÉSI Lászlótól). Rövid fejezetet szentel a könyv a különböző *ökológiai és biológiai erőforrásoknak* (BORA Gy.), kiemelve a biodiverzitás fennmaradásának nélkülözhetetlen szerepét a biológiai erőforrások megújulásának hosszú távú biztosításában.

Kiemelt helyet kap a kötetben a *víznek*, mint a földi élethez nélkülözhetetlen erőforrásnak gazdaságtana (BORA GY.). A fejezet részletezi a vízelőfordulásokat, a különféle vízhasznosítási módokat és ezek gazdasági szempontjait. Külön hangsúlyt kap a jelen és a jövő vízfelhasználásában a takarékosági szempont. Rövid fejezetek foglalkoznak a vízi élővilággal mint erőforrással, amit a halászat hasznosít (BÉKÉSI L.), továbbá a légkörről írt erőforrással (FORMAN B.). A könyv külön érdeme, hogy önálló fejezetrészeket szentel a *magyarországi erőforrásoknak* az energiahordozók, az ércek, az ásványbányászat, a talajok, az erdők, a vízgazdálkodás és a halászat témaköreit illetően. A fejezetblokk zárótanulmányában ezekről részletesebb összefoglaló értékelést is olvashatunk (BORA GY.).

A *teret* mint sajátos erőforrást, ill. a különböző természeti erőforrások elhelyezkedési helyét tárgyalja az utolsó előtti rövid fejezet (BOKOR K.), majd a kötet zárótanulmánya ismét izgalmas kérdéssel, a természeti erőforrások és a fenntartható fejlődés közötti összefüggéssel foglalkozik (KOROMPAI A.). Időben végigkövetve a fenntartható fejlődés koncepciójának kialakulásához vezető utat, a szerző az egymást követő generációk szempontjából tekinti át a fejlődés fenntarthatóságának kritériumait.

A táblázatokkal, diagramokkal, grafikonokkal és tematikus térképoldalakkal gazdagon ilusztrált, függelékekkel és bőséges irodalomjegyzékkel ellátott könyvből talán csak egy név- és tárgyszó mutató (index) hiányolható, mivel a kötet igen nagy számú szakaszt és közgazdasági lexikális anyagot tartalmaz, amelyek index segítségével könnyen visszakéreshetők lennének a könyv egyes fejezeteinek tanulmányozása során.

Bár a bevezetőből kiderül, hogy a könyv elsődlegesen az egyetemi oktatást szolgálja, bátran ajánlható olyan érdeklődőknek is, akik a természeti erőforrásokkal kapcsolatos legkorszerűbb ismeretekről szeretnének kapni egy átfogó, gazdaságtani jellegű áttekintést.

TINER TIBOR